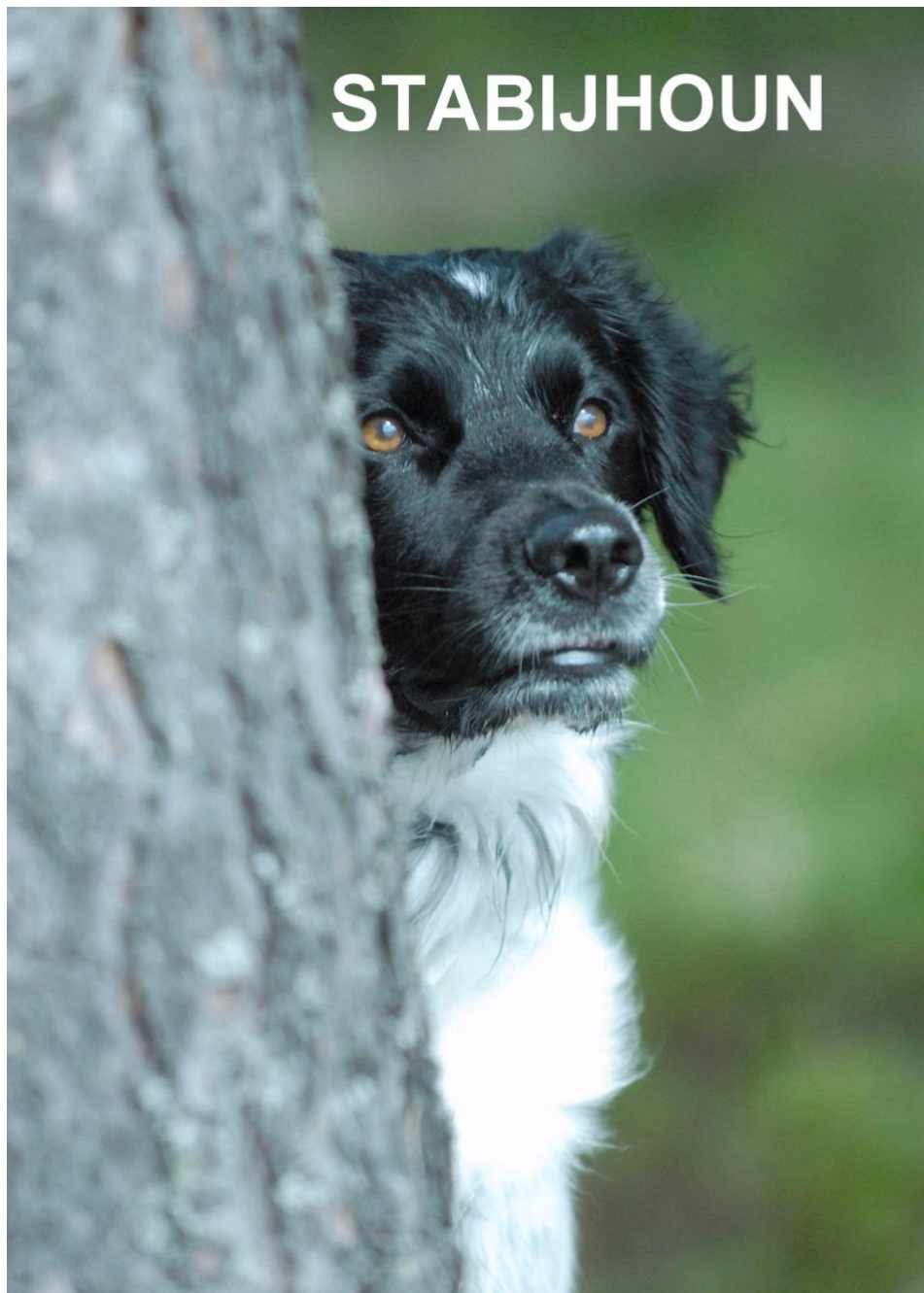

Rasspecifika avelsstrategier

RAS

för Stabijhoun

Svenska Stabijhounklubben SvSK

Rasklubb i Specialklubben för Kontinentala Fågelhundar SKF, september 2023

Innehåll

Inledning till RAS (Rasspecifik Avelsstrategi) för Stabijhoun	3
Rasens historiska bakgrund och utveckling	4
Nederländerna	4
I Sverige NU... ..	5
Avelsbas.....	5
Population i Sverige från 1990-talet	5
Genetisk variation	7
Hanhundsanvändning samt avelstruktur barnbarn	7
Inavelsgrad	8
Nuläge	9
Mål	9
Kortsiktiga mål:	9
Långsiktiga mål:.....	9
Mentalitet	10
Nuläge:	10
Kortsiktiga mål:	10
Långsiktiga mål:.....	10
Avelspolicy.....	11
Svenska Stabijhoun klubbens avelspolicy	12
Hälsa	13
Höftledsdysplasi (HD).....	13
Elbow-Dysplasi (ED).....	14
Epilepsi (EP).....	14
Frambensproblem: ED är samlingsbegrepp för Short Ulna, UPA, OCD och FMCP.....	14
CD-Cerebral Dysfunction syndrome.....	16
Kortsiktiga mål /Långsiktiga mål:	16
Exteriör.....	16
Mål och framtidsvision.....	17
Källor för informationshämtning	18

Inledning till RAS (Rasspecifik Avelsstrategi) för Stabijhoun

Bakgrund

På Svenska Kennelklubbens Kennelfullmäktige år 2001 fattades beslut om att det för varje hundras skall finnas en rasspecifik avelsstrategi. Uppdraget lades på specialklubbarna, som i sin tur delegerar arbetet till rasklubbar.

Vad är en rasspecifik strategi – finns behov för sådan?

En rasspecifik avelsstrategi (RAS) är en handlingsplan för aveln inom en specifik ras. SKK:s Avelspolicy anger mål, med olika strategier beroende på ras och den beskriver vägen dit. Behovet av en sådan har växt, i och med att rasen har ökat i antal. RAS kan även vara intressant för valpköpare.

RAS vem har ansvaret?

Förutom att det i första hand ges förslag av avelsrådet, ligger det yttersta ansvaret alltid hos den enskilde uppfödaren och ägaren till avelshunden. För att kunna fatta relevanta beslut behöver varje enskild ägare allmänna kunskaper om avel och fakta kring egen tik samt om tilltänkt hanhund – vad gäller egenskaper, mentalitet och nedärvbar sjukdomshistorik. Detta för att målen med den planerade kullen skall ligga så nära som möjligt den avelsstrategi som finns för rasen, SKK:s grundregler samt för personliga avelsmål.

Rasen Stabijhoun dök upp i liten skala i vårt land under 1990-talet. SvSK som rasklubb började planeras år 2000 med försök till en interimstyrelse. Då antalet registrerade hundar låg under 40 var intresset i början minimalt. Först år 2006 bildades en riktig styrelse som närmast löd och fortfarande lyder under Specialklubb för kontinentala fågelhundar (SKF) enligt FCI:s klass-indelning grupp 7. I Sverige har vi idag cirka 850 individer, vilket gör att vi – efter Nederländerna – har flest hundar. Under senare år har namnets stavning av rasen bytts ut, allt enligt hemlandets önskemål: från Stabyhoun till Stabijhoun.

Första RAS utkom år 2008. Genom SKK gavs möjlighet att ha ett uppfödarmöte. Det tog en dag och underlättade vår start av RAS. Den har sedan evaluerats med smärre ändringar vart femte år, således 2013 samt 2018. Eftersom rasens hälsotillstånd har förändrats och nya sjukdomsproblem har uppdagats, mentaliteten – bland annat ljudkänsligheten – snarare har försämrats, har vi i år ändrat vår avelspolicy för tredje gången.

Klubben arbetar och propagerar nu för att när det gäller hundar som går i avel, ska åtminstone den ena hunden vara mentalbeskriven genom BPH eller MH. Detta kommer att behandlas under såväl egenskaper som hälsa samt mentalitet.

Rasens historiska bakgrund och utveckling

Nederländerna

Namnet kommer av det nederländska uttrycket "sta-mij-bi" som betyder: "stå mig bi". Namnet uttalas "stabijhon". Den kallas här för Stabij eller Bijke. Stabijhoun har sitt ursprung i området Friesland i Nederländerna. Än idag är det inte klart hur och när rasen bildades. På 1500-talet invaderades den delen av landet av Spanien, som förde med sig spanielliknande hundar. De var både stötande och stående fågelhundar. Så småningom utkristalliserades två hundtyper i Friesland: det skulle så småningom bli Wetterhoun och Stabijhoun. På 1500- och 1600-talen fanns det även likheter mellan Drentsche Patrijshond och Kleine Münsterländer. De två senare hundarna var dock brunvita medan de andra var svartvita. Enligt nyare studier i genetik vet vi, att brun färg kan ligga dolt i flera generationer, varför det troligtvis härrör därifrån, när det dyker upp brunvita Stabijhoun.

På våren 1940, under en boskapsmässa i Leeuwarden, inbjöds hundägare som tyckte sig ha en typisk Stabijhoun att visa upp sina hundar. Som domare kom Chris Harms, delegerad av Holländska Kennelklubben, och här gjordes en genomgång av hundarna, kritiker skrevs och en första raskarakteristik gjordes. Tyvärr skingrades de hundarna som var tänkta att användas i avel, och som skulle bygga upp rasen Stabijhoun. Hundägarna sålde många av sina hundar, eftersom de hade fått en högre status genom skriven kritik och ägarna fick nu pengar för sina hundar. År 1942, på vinnarutställningen i Amsterdam kom, inbjudna för första gången: två Stabijhoun och en Wetterhoun. Denna utställning som beskrevs överallt i tidningar, blev succé. Tack vare detta blev Kennelklubben medvetna om dessa två rasers popularitet. Den 10 oktober sändes en delegation från Nederländska Kennelklubben till Leuwarden för att gå igenom 30 inbjudna Stabijhoun. Genomgången blev skriftligt nedtecknad och delegationen valde ut bästa hanen (Albert, ägd av R.H.Boorsma) och bästa tiken (Aukje, ägd av Bertus De Graaf). Dessa två parades och 10 mars 1943 föddes två hanar och 8 tikar. De första av rasen Stabijhoun fick med sig skrivna dokument och med dessa valpars ursprung skrevs, den 10 februari 1944 en officiell rasstandard, av Holländska kennel-klubben.

Utvecklingen av "Rashunden" skulle ta tid. Torpare och fattiga småbönder behövde hunden i dagligt arbete. Dels skulle den vakta gården, både dess människor och djur. Dels mota bort skadedjur som avvek när hunden larmade med skall. En egenskap att gräva gjorde att den fann och tog både råttor och mullvad. Den senares skinn visade sig vara populärt vid tillverkning av handskar, och gav en extra inkomst för ägaren, som cyklade runt med hunden i en korg och rensade andras marker från sådana djur. Hunden visade sig också vara en bra jakthund och en mycket god apportör, både på land och i vatten. Fågel sköts ofta nära landets alla kanaler, även det gav en extra inkomst och i och med att hunden var tyst och inte gav skall under jakten, blev den även tjuvjägarens bundsförvant.

För dessa allmogens hundar behövdes inte stamtavlor, dessutom bodde få hundar inne i huset, utan sov oftast ute eller i ladugården. Då de var lösspringande skedde otaliga parningar – utan papper. Till och med under 1900-talets första årtionden kunde man köpa en Stabijhoun "utan" papper för en billig summa. Då rasen numera är välkänd även i andra länder, och den exporteras ofta, skall man vara noga med att riktiga stamtavlor följer med valpen/hunden. Okontrollerade parningar har visserligen minskat betydligt, då det inte är lika många lösspringande hundar längre, biltrafiken är mycket tät på alla vägar i det till ytan lilla land. Rasen har därför numera övergått från att vara en utpräglad gårdshund till framför allt en familjehund, flera visar upp goda jaktegenskaper. Rasklubben i Nederländerna, numera delad i två olika klubbar, har i första och största klubben cirka 3 000 medlemmar. Trots uppdelningen samarbetar bägge klubbarna vid större utställningar och vissa träningsdagar.

I Sverige NU...

Sverige är det land som i dag har flest hundar utanför rasens hemland. Rasklubben SvSK har uppemot 400 medlemmar. Detta antal till trots räknas rasen hos oss som en numerärt liten ras.

Idag har rasen i Nederländerna, och även hos oss, ett minskat användningsområde som gårdshund samt till aktiv jakt. Människan har annan boendesituation, och vårt land har alltid haft hårdare regler för lösspringande hundar, allt enligt jaktetiska regler. Dessutom värnar bland annat skogsvårdsstyrelsen våra skyddsvärda biotyper, idag ungefär 20-talet olika. Dessa påverkar i sin tur vilka djur och växter som trivs där, varför vi också har större mångfald av djur – allt ifrån rovdjur till fåglar. Jakten har minskat betydligt i Nederländerna och i Sverige används andra raser mycket mer både i jakt samt prov därför. Ständegenskaperna är inte lika uttalade som hos andra fågelhundsraser. Den är dock en utmärkt apportör både på land som i vatten.

Rasen behöver dock aktivitet för att må bra, vilket är viktigt att uppfödare poängterar till valpköpare. Den har en mycket välutvecklad förmåga att använda sitt luktorgan och har visat sig kunna användas i olika spårarbeten. Den klarar både blodspår och viltspår som eftersökshundar. Rasen har flera med titeln Viltspårchampion. Duktig även med personspår för att leta upp försvunna människor både till lands och till sjöss. För ett par år sedan fick Sverige sin första Jaktchampion och hittills enda med den titeln. Stabijhoun används inom arbetet av sina ägare; vi har hundar som arbetar inom åldringsvård – till stor glädje för de boende. Nu för tiden är nosework populärt och passar rasen både för träningens skull samt som tävlingsform i olika svårighetsgrader. Den räknas nu som en allroundhund, och har börjat synas och utmärka sig inom agility och även i lydnadstävlingar. År 2022 fick vi rasens första Rallylydnads Champion. År 2024 kommer två hundar att börja inom narkotikaarbete, en genom polisväsendet samt en inom tullen.

Avelsbas

Uppdelas i underrubrikerna population, genetisk variation samt hanhundsanvändning.

Population i Sverige från 1990-talet

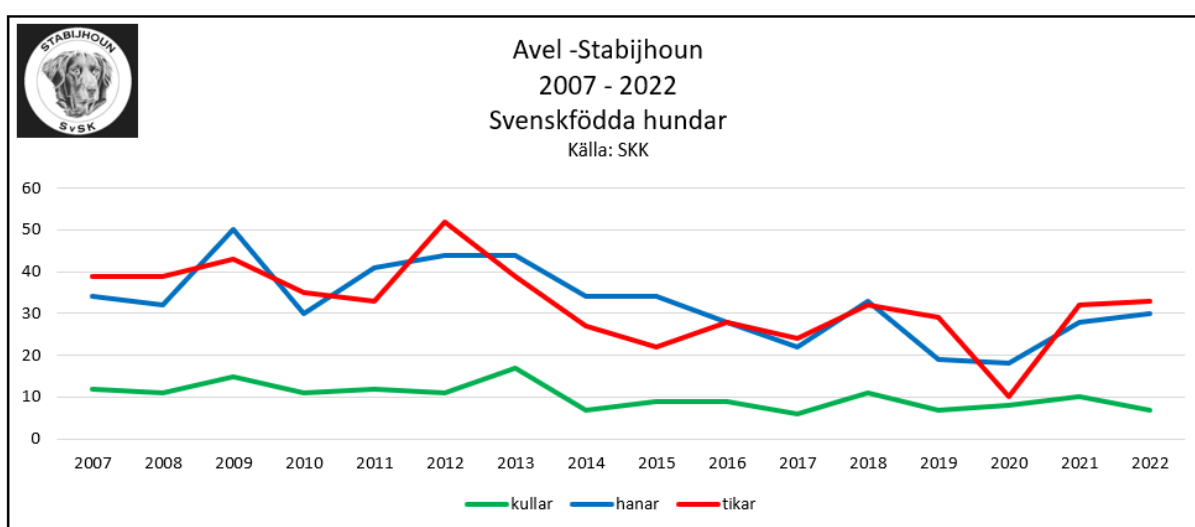
Stabijhoun är en ännu numerärt liten ras, även om den ökat i valpfödslar/år under senare tid. Givetvis störde de två åren med coronapandemin den uppåtgående statistiken, där inställda utställningar gjorde sitt till. Vi hoppas nu på återupphämtning till tidigare antal kullar. De första Stabijhoun som importerades till Sverige var fyra tikar och två hanhundar. Tyvärr, fick två av tikarna genast avlivas i bukspottkörtelsjukdomar. De fyra återstående individerna lade grunden till den svenska populationen. Vi skall dock nämna att två Stabijhoun kom redan 1991, bägge dock utan stamtavla, varför de givetvis aldrig registrerades.

Den första svenska Stabijhounkullen registrerades år 1997. Antal valpar: sju (4+3). Om man delar in uppfödningen av Stabijhoun i olika perioder börjar vi med år **1997–2006**. Rasens början i Sverige bestod av ett fåtal uppfödare, som arbetade mer eller mindre var för sig. De ansökte dock om kennelnamn, vilka blev banbrytande: Molargården, Högbrobacken, Livsgnistan, Nadiris, Arsias samt Häromis där det sista kennelnamnet blev det med flest antal kullar. Totalt under dessa första år föddes **49 kullar** med **280 valpar**.

Molargården med uppfödare Monica Larsson insåg att bästa sättet att profilera denna nya ras, var att bilda en klubb. Hon startade redan år 2000 med att förankra sina idéer och började med en interimsstyrelse. Först år 2006 godkändes klubben av SKK: Svenska Stabyhounklubben med sin styrelse och kommittéer att stå närmast under SKF. Obs: då med den gamla stavningen med bokstaven y.

Om vi sedan lägger ihop åren från **2007–2011** fortsatte givetvis vår klubb att växa sig starkare och gemenskapen länder emellan tog sin början. Nederländerna bjöd ner avelskommittén för att försöka få mesta möjliga samsyn i avelsfrågor. Representanter från rasens hemland kom också till Sverige flera gånger, dels för exteriörbedömning på utställningar, dels för att introducera oss för Fokker. Fokker är en företeelse, som de har två gånger om året, där enskilda hundar blir inventerade och hela kullar bedöms. Denna femårsperiod hade vi **61 kullar** med **376 valpar** vilket fördelades på **187 hanar** och **189 tikar**.

Vår senaste tidsperiod år **2012–2022** gav oss även nu **102 kullar**. Dessa innehöll **662 valpar** med fördelning **334 hanvalpar** och **328 tikvalpar**. Kullarna dessa tio år gav ett **snitt per kull** på **6,5 valpar**. Vi fortsatte att importera hundar, under denna tioårsperiod togs **sju hanar** och **sex tikar** in från Nederländerna för att bredda vår genetiska bas – alltså var dessa i första hand tänkta att gå i avel. Tittar man på alla import, det vill säga från Nederländerna, Norge, Danmark, Finland, ser siffrorna ut så här: **totalt 32** hundar fördelade på **16 hanar** och **16 tikar** (källa SKK).

Svenskfödda hundar	kullar	hanar	tikar	total
2007	12	34	39	73
2008	11	32	39	71
2009	15	50	43	93
2010	11	30	35	65
2011	12	41	33	74
2012	11	44	52	96
2013	17	44	39	83
2014	7	34	27	61
2015	9	34	22	56
2016	9	28	28	56
2017	6	22	24	46
2018	11	33	32	65
2019	7	19	29	48
2020	8	18	10	28
2021	10	28	32	60
2022	7	30	33	63
Totalt	163	521	517	1038

Redan från början vände vi oss till rasens hemland, för att kunna starta upp denna för Sverige nya ras. I första kullen år 1997 hette fadern Manne Fen't Leeuwenhiem, modern var Tjalda-Esse v D Kraay Heide. Av dessa sju valpar var det två med färgen brun/vita. 1998 föddes ännu en kull med föräldranamnen: Addik Fan't Gaelefjild och Åsa v't Hooge Holt. Även denna kull gav sju valpar. År 1999 kom två kullar – med samma föräldrapar som tidigare år. Först i dessa två kullarna valdes blivande avelsdjur ut: två tikar vid namn Chess och Charming Cassi, vilka bägge gav nya uppfödare 16 valpar vardera. En hane Duke-Dunmore, inköpt av kennel Häromis fick med tiden 33 avkomor enbart i Sverige. Först år **2005** kan vi med siffror se hur många importörer vi skaffade oss till Sverige. Läger vi ihop de hanar och tikar som inköptes mellan år **2005 och 2022** blir det totalt: **25 hanar och 23 tikar: totalt 48 importörer.**

Genetisk variation

För att få en långsiktig samt hållbar utveckling av rasen, bör man tänka på att matadoravel samt inavel undviks så mycket som möjligt. Inavel medför att anlag för vissa egenskaper dubbleras. När man gör det förloras gener som inte går att få tillbaka. Dubbleras ett anlag försvinner ett annat. Kan vi försöka utöka den genetiska variationen kan vi styra över en god hälsa, reproduktionsförmåga och funktion. Till en början hade vi högre inavelsgrad, samt även matadoravel, vilket gjorde att till exempel epilepsi förekom oftare än rasen visar numera. Populationen i Sverige är mycket liten, jämfört med i rasens hemland, varför våra analyser inte ger tillförlitliga resultat. Vi kommer fortsatt att vara beroende av importerat material samt utlandsparningar. Ser vi till valpinköp från utlandet, har detta försvårats genom ut- och införselregler. Förut kunde vi få hem en åttaveckors valp, vilket är omöjligt idag. Trots att Sverige samt flera andra länder inte har rabies, krävs nu vaccinationer, varför tiden innan en valp kommer in numera förlängts till 15 veckor. Detta medför ökad omkostnad, som uppfödaren tar för att ha valpen kvar sju veckor längre. Yttermera märks hur viktig denna period är för socialisering hos ny ägare, och medför att valpen förlorar en tid där prägling brukar gå relativt smärtfritt.

Hanhundsanvändning samt avelstruktur barnbarn

Överanvändning av enskilda individer utgör en av de största farorna i hundaveln. SKK tillhandahåller uppfödare mycket viktig information genom sitt arbete om individer med antal barnbarn. När en parning planeras kan man utläsa kennelnamn som förekommer ofta och vilka hundar som "linjeavlats", varför man bör undvika att dessa namn dubbleras i tänkt stamtavla. När Stabijhoun tog fart som ras importerades flera hundar som användes flitigt, speciellt hanhundarna som blev avelsmatadorer. Detta kan vi konstatera genom att ta till oss SKK:s avelsdata där avelsstrukturen barnbarn ger bevis på kortsiktig avelsplanering. På tikar togs ibland maxantal fem kullar, vilket idag ses som närmast oetiskt, då rasen har behov av ett aktivt liv. Tiken måste ha fyllt två år – helst vara upp emot tre år innan första kullen tas, då rasen anses mogna relativt sent. Snittåldern liv ligger på cirka tio år, varför fem kullar, för en vi anser vara en aktiv och arbetande ras, ges liten tid att hinna utöva just detta.

Överst på listan av antal barnbarn står: S58877/2001 Branda f. 1999. Importerad från Nederländerna av kennel Häromis, via en tid i Danmark. Hon har 18 valpar födda i Sverige och 114 barnbarn. Tittar man på hennes stamtavla (fyra generationer) ser man ett observandum: alla hundar utom en är HD-belastade.

Importerad av samma svenska kennel var NHSB2566261 Rimme Sietske Fan'e Alde Leane. f. 2005. Han fick i Sverige 32 barn och 67 barnbarn. Han användes även av andra länder innan han till slut registrerades in i Sverige under reg.nr SE24081/2010. Hans söner i övriga nordiska länder Häromis Unfailing Yacht of Rimme: 27 barn = barnbarn till Rimme. Ytterligare en son: Häromis Unit Seabird of Rimme fick 11 barn, även dessa barnbarn till Rimme. Summa barnbarn totalt 105. Vi har numera alltmer börjat titta på antalet barnbarn för avelsarbetet. SKK:s lista över detta antal gäller enbart hos oss, varför vi måste räkna med de barnbarnen som är födda i andra länder.

Regnr	Hundnamn	Föd.år	Sv.födda avk.	Sv. barnbarn
S58877/2001	BRANDA	1999	18	114
S22149/2001	VALLBYVIKS MYMLAN	2001	19	107
S31443/2001	HÄROMI'S ILJA PACIFIC ILLUSION	2001	19	91
S41743/98	DUKE-DUNMORE	1998	33	79
S37615/2007	FREIJAHUSETS ZIRKON	2007	38	79
S29474/2003	HÄROMI'S LOTUS L L OF ANNE	2003	18	78
S12650/96	TJALDA-ESSE V D KRAAY HEIDE	1994	7	75
S19088/95	MANNE FEN 'T LEEUWENHIEM	1994	7	75
S51202/99	LITTLE EXIT TESS FAN MARHEIM	 1999	35	72
S17714/2002	HÄROMI'S JAMES BOND OF DUKE	2002	34	71
S46488/2004	NOVA GOLD'S ESTER WILLIAMS	2004	15	70
NHSB2566261	RIMME SIETSKE FAN'E ALDE LEANE	2005	32	67
S34701/2002	MOLARGÅRDENS ALVA	2002	33	63
S44816/2004	BÄGBYS SAKO	2004	14	60
NHSB2754686	WARBERE JARI VD EENHOORNLEIJN	2009	14	58
S20824/98	NORDWART ADETTE	1997	15	58
S32649/2008	TRAZZELTAZZ SUPERBACKTEE OF BIRDIE	2008	19	53

Inavelsgrad

I Sverige startade vi med Stabijhoun utan större tanke på inavelsgrad. Dessutom fick vi relativt snabbt avelsmatadorer eftersom en del kennlar, som importerat hanhundar, var frikostiga med att ge sina hanhundar parningar. Det togs även många kullar på tikarna, där SKK inte satte gräns förrän efter fem. Nedan exempel i början på vårt avelsarbete, då vi hade sämre möjlighet till variation.

År	Inavelsgrad
1997	10,3 %
1998	4,7 %
1999	6,0 %
2000	Ingen kull
2001	2,4 %
2002	3,4 %

Siffrorna förbättrades marginellt i början. Trots att enstaka avelshundar till och med låg upp emot 15 % så blev slutresultatet bättre, i kombinationen med en partner med betydligt lägre siffra.

Nuläge

Inavelsgradens siffror ser mycket bättre ut numera, men tyvärr dras vi fortfarande med populära hundar, som förekommer flera gånger i stamtavlan. Tack vare klubbens första RAS år 2008 krävdes en skärpning vad inavelsgraden på en kull beträffar. Nedan beräknat på fem generationer:

År	Inavelsgrad
2014	1,2 %
2015	2,2 %
2016	1,1 %
2017	1 %
2018	0,9 %
2019	0,2 %
2020	0,7 %
2021	0,7 %
2022	0,2 %
2023	0,4 %

Rasen är fortfarande beroende av helt nya individer i aveln. Vi måste arbeta aktivt med att upplysa uppfödare/kommande uppfödare om vikten av att parningen skall tillföra rasen individer att nyttjas av Sveriges befintliga population. Överanvändning av enskilda individer är en av de största farorna för vår ras. Att nyttja samma populära hanhund vi gjort och gör fortfarande är ett ansvar för både tik- och hanhundsägarna. Många tror att en stor kull är sämre/farligare än en liten. Det behöver inte vara så, då man måste se på antalet, som kan tänkas gå i avel. Den lilla kullen på 4–6 valpar, där avel planeras av nästan alla valpköparna, ger mer varningstecken än den stora kullen.

Mål

Kortsiktiga mål:

De första tio åren efter att SvSK bildades (år 2006) var första målet att minska procentsatsen för inavel, vilket lyckades då vi så småningom höll oss nära 3 %. Numera ligger den ännu lägre: se ovan. Vi tog kontakt med rasens hemland, för att om möjligt bredda vår kunskap om olika linjer och därmed bredda vår genetiska avelsbas. Vi satte en ungefärlig gräns för hanhundsanvändning till att inte överskrida 5% av antalet valpar.

Långsiktiga mål:

Då vi numera genom återkommande uppfödarträffar verkar få fram större chans till samarbete mellan uppfödare hos oss, samt genom bildande av internationell grupp även möjlighet till globalt seende, borde vi kunna se en ljusning. Vi skall inte heller sätta en gräns på 5 % för en hanhund att få para då det är avhängigt just av antalet barnbarn, som går vidare i avel. Exempelvis har en hanhund använts till över 30 valpar, men inte många barnbarn går vidare i avel. En annan hanhund har 18 valpar i Sverige men ser ut att hamna på 50–60 barnbarn, många med vidare avelsfunktion, alltså tänkbara för vidare avel.

Mentalitet

Nuläge:

I takt med samhällets omstrukturering från att ha varit den fattige bondens hjälpreda med då många små jordbruk, och framför allt trafikens täthet har situationen försvårats för att använda Stabijhoun som en självständig jagande hund, med vaktinstinkt för ägarna samt deras hållande av egen boskap. Mentaliteten har förändrats i takt med detta. Numera är Stabijhoun vekare/mjukare, ofta ljudkänslig samt en del har nervösa tendenser och rädslor. Detta har uppmärksammats i flera länder. Danmark, Finland samt Norge har ett relativt litet antal hundar, som prövas på respektive lands mentalitetstester – huvudsakligen är det hanhundar som gör detta. Sverige är det land som genom sin avelspolicy har krav på mentalbeskrivning av en av parterna vid parning. Nederländerna kommer framöver att undersöka enbart ökande ljudkänslighet.

Kortsiktiga mål:

Genom att studera en valpkulls olikheter söker de flesta uppfödare genom en liten test numera få en valpköpare att hitta "rätt" valp efter sina speciella önskemål. Det hoppas vi få fler uppfödare att genomföra. Målet har också varit att beskriva hundens egenskaper, samt sträva efter att få bättre mentalitet. Några uppfödare började därför relativt tidigt att försöka få sina valpköpare att efter ett års ålder få sin hund beskriven – i början genom "korning", numera omdöpt till MH, tänkt som ett test för brukshundar. Det kortsiktiga målet var att försöka förbättra mentaliteten över lag.

MH gjordes mellan 2000 och 2012: **av 120 hundar**
mellan 2013 och 2022: **av 50 hundar**

BPH – 2013 gjorde de första fyra hundarna BPH.
mellan 2013 och 2022 gjordes BPH: **av 167 hundar**

Av hundarna som gjort BPH mellan 2013 och 2022 avbryter beskrivaren i nio fall och ägaren i två fall. Dessutom avstår föraren till 21 hundar från skotten. Tack vare stort antal vid mentalitetsbeskrivning, kan vi snart få en rasprofil av SKK:s mentalitetspool.

Långsiktiga mål:

Vid uppfödarmötet 23–24 september 2023 gicks vår nuvarande avelspolicy igenom med tillägg av SKK:s förtydliganden om att använda hundar med god mentalitet som ej visade olika rädslor, samt att inte använda hundar som visar aggressivitet mot människor eller andra hundar i avel. Dessutom skall sjukdomshinder för avel gås igenom liksom krav på utförd BPH eller MH. Den nya avelspolicyn finns på SvSK:s hemsida samt vidarebefordras till internationella avelsgruppen.

Under Avel för mentala egenskaper anpassade till rasens funktion och samhällets krav skriver SKK i sina grundregler (utdrag ur punkt 2:3): "Hund som uppvisar beteendestörning i form av överdrivna rädlereaktioner eller aggressivt beteende i oprovocerade eller för hunden vardagliga situationer ska inte användas i avel."

Vi kommer dessutom att göra en rasprofil för egenskaper, utefter hur vår ras "borde" vara, med tanke på ursprungsanvändning och beteende. En del länder verkar ha gjort en rasprofil efter en utopi, hur man skulle vilja att rasen var. Vår gemensamt gjorda rasprofil kommer att sändas till SKK:s mentalitetsgrupp och vår utvärdering torde vi inte kunna göra förrän tidigast år 2028.

Avelspolicy

För SvSK och rasen Stabijhoun. Daterad efter uppfödarhelg 23–24 september 2023

Klubbens avelspolicy har framtagits med hjälp av två avelskonferenser anordnade i SKK:s regi speciellt för raser med liten genetisk bas liksom vår Stabijhoun. Evaluering har gjorts några gånger, dels på grund av nya dekret från Nederländerna dels i samråd med aktiva uppfödare under våra återkommande uppfödarmöten.

Senaste ändringen gjordes under uppfödarmötet helgen 23–24 september 2023. Här togs bland annat upp SKK:s meddelande om parning med ED, som träder i kraft från och med januari år 2024. Här meddelas att man endast i undantagsfall kan använda sig av ED-belastade hundar. I så fall skall ED 1 paras med fri partner (ED 0). Då vår ras senaste åren fått allt fler återkommande problem med frambenen, (se under avsnittet: Hälsa) kommer vi att ta fasta på detta. Vi måste även ta upp detta i vår grupp internationella avelsråd, då inte alla länder röntgar ED.

När vi började propagera för nödvändigheten att utföra både HD- samt ED-röntgen, syntes det på statistik att även hos oss förekom fler röntgen av höfter än av ED. Vi har i över tio år försökt få övriga länder med oss, men fortfarande röntgar en del länder ED sällan.

För att parning skall uppnå SvSK:s avelsmål och få annonseras under av klubben rekommenderade parningar, ska följande krav vara uppfyllda.

Policyn är framtagen av AR i samråd med uppfödare att gälla till och med år 2028. Se sid 12.

Svenska Stabijhoun klubbens avelspolicy

- 1.** Arbeta för att aktivt bibehålla Stabijhouns rasspecifika egenskaper, och ha rastypisk mentalitet samt exteriör, enligt gällande rasstandard.
- 2.** Vid parningstillfället skall bägge föräldrarna minst ha uppnått 2 års ålder.
- 3 a.** Enligt SKK:s grundregel endast i avel använda sunda och friska hundar. Det innebär att hundar med EP, PDA, CD och SRMA ej skall användas. SvSK förordar helst användning av HD röntgen med resultat A eller B samt ED 0 = utan anmärkning. UNDANTAG från detta: se under punkt 4.4 nedan, samt punkt 4.5 som behandlar genetisk variation.
- 3 b.** Då rasen har en alldeles för liten genetisk bas och linjeavel visar på klar ökad nedärkning av sjukdomar måste ett åtgärdsprogram vidtas med utvärdering om cirka 5 år, för eventuell ny revidering. För att främja den genetiska variationen måste aveln inriktas på att öka vår variation av blodslinjer. Inavelsgrad i tänkta parningar bör därför ej överstiga 3,0 %. Vi ligger numera oftast under 2,0 %.
- 4:1** Samma kombination bör ej upprepas – med detta menas även blodslinje, varför kullsyskon ej bör använda samma täckhund. Undantag kan göras i samråd med avelsråd till exempel om en kull bara består av 1-3 valpar, eller om många i en kull kastrerats på ägarnas egna initiativ eller inte kommer att fortsätta i avel.
- 4:2** En hanhund bör i första hand ej användas till fler valpar än cirka 5 % av antalet registrerade valpar inom rasen de senaste 5 åren. (Gäller svenskfödda hundar i Sverige). I dagsläge cirka 25 valpar, med hänsyn taget till punkt 4.1.
- 4:3** Antal kullar som en tik bör ha önskar SvSK att varje uppfödare tänker på – vissa tikar föder stora kullar med runt 10 valpar, varför tiken bör besitta mycket goda egenskaper med för rasen positiv nedärkning för att ha fler antal kullar. SKK har ett maxantal på 5 valpkullar, vilket vi tycker är för mycket för vår ras. Analogt med antal valpar som hanhund har torde därför cirka 20–25 valpar vara nog. När en tik haft en kull valpar ska minst 50 % av valparna HD och ED röntgas, innan nästa kull tas.
- 4:4** Då Sverige varit hårdast gällande avel med HD eller ED diagnosticerade hundar, och vi inte vill hamna i situation som andra länder, vilka fått ökade fall och dessutom använt belastad hund parad med belastad, vill vi på prov tillåta en tik eller en hanhund med C att para med en hund, som har C på höft. Under denna provperiod bör då hela kullen röntgas eller minst 50 %, innan avgörande om hunden kan användas till ytterligare kull. Denna undantagsregel/provperiod gäller hundar med andra för rasen viktiga kvalifikationer; som till exempel god mentalitet.
- 4:5** SKK vill att vi stramar åt ED regeln vid parning. Det går hand i hand med att vår ras fått alltmer frambens problem. Enda SKK tycker vi kan göra är att tillåta en ED 1 hund i avel, men då enbart paras med en helt fri partner, således ED 0. Dessutom enligt SKK:s grundregler: Ej använda hund med rädsor eller hund som visat aggressivitet mot människor eller andra hundar i avel.
- 5.** För att få en ökad förbättring av rasens mentalitet, ska minst en av hundarna (tik eller hanhund) ha genomgått MH-test eller BPH. Redan 2010 påpekade vi att en tvååring på skott var försvarbar. Stor vikt kommer att läggas vid hur lång tid hunden behöver för att koppla av efter olika skrämsemoment.
- 6.** I kvalitetsbedömning på officiell utställning ska hunden ha erhållit minst två: Very good av två olika domare, en av dessa: tidigast givet i UKL – och ej ha fått någon anmärkning för oönskat beteende.

Hälsa

Höftledsdysplasi (HD)

Höftledsdysplasi är en felaktig utveckling av höftleden, som resulterar i en bristande passform mellan ledkula och ledskål. Detta kan i sin tur kan ge upphov till benpålagringar i leden. Ärftlighetsgången är polygen nedärvning.

Röntgenresultaten de senare åren visar en betydlig försämring av HD-statusen för rasen. HD grad A (normala höftleder) förekommer nu i minoritet. De flesta röntgade hundar får HD grad B (normala höftleder) eller HD grad C (lindrig dysplasi). HD grad D (måttlig dysplasi) har också börjat synas. Den internationella gruppen diskuterar detta.

Kan röntgenresultatet komma att påverkas av andra faktorer än de genetiska? Förr hade Sverige en person som avläste och bedömde röntgenbilderna. Numera är de tre olika. Tidigare sederades inte alla hundar vid höftledsröntgen (gavs inte lugnande medel). Detta görs som regel idag. Man har infört en ny mätning, där man ser på så kallade Norbergiska vinkeln. Vi frågar oss: passar denna mätning alla raser?

Länderna skiljer sig åt när det gäller röntgenkrav. I Sverige skall minst 50 % av valparna i en valpkull vara röntgade, innan tiken kan användas i avel igen. Nederländerna samt Danmark har inga sådana krav. Där röntgas ofta bara den hund de tänker ska gå i avel. Denna fråga kommer att fortsätta behandlas av den internationella gruppen.

Enligt SvSK:s tidigare avelspolicy krävdes att hundar till avel skulle ha antingen grad A- eller B-höfter. Eftersom vår ras fortfarande är numerärt liten, har vi problem med att uppnå eftersträvd genetisk variation. SvSK har därför på prov låtit hundar med HD grad B få para partner med HD grad C. I Sverige har det fötts fyra kullar där ett av föräldrarna har HD grad C. SvSK kommer också i en period öppna för parning med HD grad C + HD grad C. Maximalt tillåts 40 valpar efter denna kombination innan utvärdering. Vi beräknar att en samlad utvärdering kan göras tidigast 2028. Tack vare att många hundar från kullarna blir röntgade, förlitar vi oss på att utvärderingen kommer att ge ett rättvisande svar

Genom att vi i dag har så stort antal HD röntgade hundar ges möjlighet att i nära framtid kunna jobba med HD-index. Index innebär att man, förutom individens eget röntgenresultat för HD/ED, även tar hänsyn till bland annat släktingars resultat för att skatta hundens nedärvningsförmåga avseende dessa egenskaper.

Siffror nedan visar röntgenresultat för perioden från och med 2018 till och med 2022. Här speglas försämringen vi talar om ovanför.

Diagnos		Antal
HD grad A	Normal höftled	39
HD grad B	Normal höftled	81
HD grad C	Lätt dysplasi	57
HD grad D	Måttlig dysplasi	11
HD grad E	Höggradig dysplasi	-
Totalt		188

Elbow-Dysplasi (ED)

ED dysplasi är en felaktig utveckling av ledbrusket som ger upphov till benpålagringar. Ärftlighetsgången är polygen nedärvning. Även här ser vi röntgenresultat under perioden 2018–2022. Av dessa två diagnostiseringar (HD överst samt ED) har några ägare enbart valt att röntga höfter.

Diagnos	Antal
ED ua (0)	151
ED grad 1	27
ED grad 2	5
ED grad 3	1
Totalt	184

I och med att ED verkar ge vår ras mer smärta än HD, då rasen arbetar och tynger mest på frambenen, har SKK nyligen gjort ett policyuttalande om ED. Det skall träda i kraft den 1 januari 2024 – den generella rekommendationen är då att enbart hundar med ED-grad 0 vid röntgenavläsning används i avel. SKK/AK (Avelskommitté) skriver där att "det i enstaka fall kan vara motiverat att använda hund med lindrig ED, grad 1, i avel, med hänsyn till andra viktiga egenskaper och/eller populationens långsiktiga utveckling med avseende på genetisk variation." Om vi känner att vi *måste* använda oss av en hund med bedömning 1, kan vi alltså göra det, men då måste andra parten ha 0 och helst flera av syskonen till avelsparet vara röntgade. Skulle vi använda oss av index skulle även en hund belastad med 1 kunna komma över 100 (marginal för index – hunden skall nå över 100).

Detta policyuttalande kring ED finns att läsa på SKK:s websidor för AK, men är även infört på vår klubbs websida under rubriken "Avelskommittén informerar". Detta orsakar ytterligare ett problem med tanke på att få in nytt blod till vår ras, på grund av att Nederländerna samt i viss mån även Danmark inte ED-röntgar i lika hög grad.

Epilepsi (EP)

Det vi från början kunde se, att detta följde vissa linjer, är numera inte lika vanligt. Det förekommer dock, och har ökat i antal under senare tid. Två olika linjer kan man idag se – viktigt att kartlägga snarast. Enskilda hundägare redovisar att deras hund vid 3–4 års ålder har fått anfall, ibland bara några få gånger, men också att någon får använda sig av medicin livet ut. Därför kommer frågan att ställas till medlemmarna under våren 2024, angående eventuell förekomst av anfall hos deras hund.

Frambensproblem: ED är samlingsbegrepp för Short Ulna, UPA, OCD och FMCP

Underarmen mellan tass och armbåge består av två ben: Ulna är ytterst och innanför finns radius. Ulna har en tillväxtzon ner mot tassen, vilken aldrig röntgas. Radius har tillväxtzoner både därnere samt uppe vid armbågsleden. Benen skall vara lika långa, men ibland utvecklas radius riktigt, medan ulna stannar och blir för kort. Fenomenet har döpts till Short Ulna. (Engelskt uttryck, då de flesta veterinärer med ortopedi och som forskat kring skelettet finns i Storbritannien, med största centret i Manchester). UPA, OCD och FMCP är ännu relativt okänt hos Stabijhoun. Vi har hittills fått konstaterat två valpar med dessa diagnoser.

Short Ulna har två orsaker: 1) Genetiskt med klar arvbarhet, eller mer sällan 2) yttre påverkan, en skada till exempel att hunden blivit påkörd – vilket då syns på röntgen. Det tidigaste fallet att Short Ulna i Sverige som vi vet, var redan år 2008, men så ovanligt för vår ras att problemet inte upptäcktes förrän det var för sent. Om det skall korrigeras via operation bör det göras innan högst 9–10 månader, det vill säga innan benet vuxit färdigt. Konvalescensen är lång och arbetsam för hunden.

Är hunden för gammal kan man då istället försöka kapa både radius och ulna, alltså en mycket mer komplicerad operation. Annars finns bara smärtstillande tabletter att ta till, men smärtpåverkan och grav hälta brukar ta ut sin rätt, varför man kan behöva avliva hunden.

Hur ser vi Short Ulna?

1. Tassen samt nedre del av benet vinklar ut, typ Charlie Chaplin kallas även "rokoko-ben".
2. Tassen blir vriden så att trampdynan inte blir parallell med marken, tassens blir något högre fram.
3. Armbågen vinklar in, hunden blir starkt "fransysk".

Är det istället radius som har starkast påverkan, kompenserar det för långa benet genom att böja sig inåt – tar form av en banan. Märkligt nog är det förhållandevis oftast hanar som drabbas av Short Ulna, och verkar nedärva det kraftigare – men tiken kan vara bärare.

Publicering av bilderna godkänt av ägare och/eller uppfödare.

I dagsläget, år 2023, har vi fått veta, att totalt sju hundar avlivats genom åren. Vårt troligtvis första fall var äldre, samt en vid åtta månaders ålder, två valpar vid åtta veckors ålder, slutligen tre runt tolv veckors ålder.

Åtta hundar har opererats, dock syns skadorna ändå, (se bild närmast över) men hunden påstås ej ha problem med värk. Vi ser dock allt fler med starkt utåtvriden tass/tassar – förekommer i alla länder, varför internationella gruppen precis påbörjat undersökningar och studier i samråd med veterinärhögskolor.

CD-Cerebral Dysfunction syndrome

Cerebral = inom hjärna. Dysfunction = funktionsnedsättning. Betyder att hjärnan ej fungerar normalt. Sjukdomen heter Cerebral Dysfunction syndrome, förkortas CD (kallades förr "neuro").

CD är en ovanlig sjukdom. Vi har ännu ej haft ett enda fall i Sverige. Enstaka hundar har vid blodtest bedömts vara "bärare/carrier" och skall då aldrig paras med hund som inte har utlåtandet fri/free! Eftersom några hela kullar i Nederländerna har drabbats har det bestämts därifrån att, om vi skall kunna låna ut hanhund för parning eller para vår tik utomlands, måste blodprov tas på dessa för att utesluta CD. Blodprovet skall skickas till utvalda kliniker utomlands för att diagnosticeras. Blanketter finns på sidan Hälsa under fliken Avel på SvSK:s hemsida <https://www.stabijhounklubben.se>

Symptom på CD: valpar i kullen (några eller alla) kan inte gå framåt. De snurrar enbart runt och har balansproblem. De reagerar onormalt vid beröring: skäller eller gnäller hela tiden. Om man parar en hund med diagnos fri med en hund som också är fri behöver inga av valparna testas för CD. Valparna räknas som hereditärt fria och ett intyg på detta kan uppfödaren ge till alla ur den kullen. På SvSK:s hemsida <https://www.stabijhounklubben.se> på sidan Hälsa under fliken Avel finns exempel på hur ett sådant intyg kan ge ut.

Se exemplet här: <https://www.stabijhounklubben.se/wp-content/uploads/2024/02/Intyg-pa-kull-hereditart-fri-fran-CD.pdf>

Kortsiktiga mål /Långsiktiga mål:

Rasen kan anses vara frisk med ett fåtal problem av allvarlig art. Då samarbete mellan länder nyligen startat med internationell grupp är problemen av påbörjad undersökning viktig. Vi kan i dagsläget omöjligt sätta upp kortsiktiga mål, då vi tillsammans skall bearbeta ovan nämnda problem. Viktigt är öppenhet mellan länderna, samt att uppfödare kontinuerligt uppdateras. Det senare nås säkrast genom uppfödarmöten samt god dokumentation för att statistik skall kunna användas för att se om vi lyckas förbättra problem.

Exteriör

Kvalitén är god, med hög andel Excellent. Enligt domare från rasens hemland, som ofta blir inbjudna för att döma vår ras sägs den vara av hög standard. Stabijhoun förekommer i två färg-kombinationer: svart & vit samt brun & vit. Nu har även roan godkänts i Nederländerna. I Sverige kallas färgen svartskimmel, vilket enligt Nederländerna är fel ordval. Således: nu tre olika färger godkända. Orange och vit, förekom för länge sedan men anses nu vara utdöd, då ingen känd individ finns. Trefärgad Stabij förekommer, dock ej ofta. Detta är ett diskvalificerande färgfel. Totalt har vi i Sverige fått elva individer som visat trefärg (tricolour). Den första år 2005 och den senaste år 2017.

Till domarkonferensen år 2019 färdigställdes den exteriöra rasstandard vi har nu. Se SvSK:s hemsida: [Rasstandard – Svenska Stabijhounklubben](#)

Mål och framtidsvision

Bibehålla dess ursprungliga karakteristiska drag från rasens hemland. Att hos uppfödare och exteriördomare öka förståelsen för konstruktion och rasens ursprungliga funktion. Arbeta aktivt för att bibehålla den goda exteriöra kvalitét som finns idag. Att öka rasens hälsa och minska förekomst av ärftliga sjukdomar. Stimulera till att alla valpar (inte bara 50 % som avelspolicyn säger) blir HD- och ED-röntgade. För att öka den effektiva populationsstorleken är det viktigt att använda så många och obesläktade hundar som möjligt i aveln. Vi är, och kommer i fortsättningen att vara, beroende av att det importerats och används avelsdjur från utlandet för att bredda avelsbasen. Uppfödaren skall vara väl förtrogen med rasstandarderna och använda sig av rastypiska hundar med sund mentalitet.

SKK skriver grundregler för bland annat avel. Förutom det vi nämner här i våra mål, vill vi poängtera:

- Dels höjs ribban genom att det påpekas att i avel inte använda de med ED, om det väljs skall den andra hunden ha 0 – detta gäller från och med januari år 2024.
- Dels omnämns mentalitet: att inte i avel använda hundar som visar rädslor, ej heller de som visar aggressivitet mot människor eller andra hundar.

Vår vision för framtiden och vår Stabijhoun är att mentaliteten skall förbättras, då den verkar ha blivit sämre. Folk försöker hitta lugna platser att åka till, med sin hund under nyårshelgen, där vi har en dräglig situation, jämfört med många andra länder som använder sig av fyrverkerier året om. Speciella täcken säljs, som skall dämpa ljud. Inspelningar av diverse höga ljud går att köpa för tillvänjning. Veterinärer har börjat skriva ut sedering – alltifrån "lättare" för att minska oro, ångestdämpande, till att i grava fall ta tyngre medicin till hjälp för att ge sömn. För ett tag sedan läste vi om en Stabij som åkte på stressterapi, då hundens rädslor tagit överhanden och den ej fann trygghet i sin ägare alls.

Då olika rädslor drabbar hunden – ett oförskyllt lidande, borde vår vision vara att försöka minska detta. Dels genom vår avel, där tiken påverkar sina valpar redan under sin dräktighet, dels genom socialisering och tillvänjning redan från valpstadiet hos uppfödaren med fortsättning hos valpköparen.

RAS framtagen av Åsa Holm-Carlsson, avelsråd.

Diskuterats på uppfödarmöte september 2023.

Omarbetad och justerad av SvSK styrelse, efter inkomna synpunkter från medlemmar och SvSK styrelsen.

Källor för informationshämtning

SKK:s avelsdata uppdelad i tre delar

1. Hundar: innehåller information om samtliga svenskregistrerade hundar.
2. Provparring: möjlighet till beräkning av inavelsgrad.
3. Raser: rasstatistik baserad på födelseår för svenskfödda hundar.

Boken: "Amazing Dutch Dog Breeds" Författare: Diana Striegel

Boken: "Hundavel i teori och praktik" Författare: Sofia Malm och Åsa Lindholm

SKK:s grundregler och avelspolicy

NVSW:s klubbtidning: De Fryske Hounen

Rasens historiska utveckling, från förr till nutid: "De Stabij: Bikje in alle opzichten" Författare: Wiebe Dooper

Brevväxling med NVSW avelskommitté